

Nová konverzační příručka bulharštiny

Elena Krejčová

Na začátku roku 2010 vydalo nakladatelství Lingea česko-bulharskou konverzaci (*Bulharština. Konverzace se slovníkem a gramatikou*, Brno 2010, 320 s.). Nakladatelství Lingea se specializuje na vydávání slovníků a konverzací (nejen) evropských jazyků. Tato konverzace pokračuje v tradici vydávání konverzačních příruček v Bulharsku a v Česku, které vyšly koncem minulého a začátkem tohoto století (tady bychom mohli zmínit např. *Българско-чешки разговорник*, vyd. Hermes, Sofie /2003/, *Česko-bulharská konverzace*, vyd. Hermes, Sofie /2003/, *Българско-чешки разговорник* autorky Valentiny Cvetkovové /2001/ nebo *Българско-чешки разговорник* autorů Dobromira Grigorova a Atanase Zvezdinova /2001/; z českého prostředí pak *Česko-bulharská konverzace* autorky Sirmy Zidaro-Kounové /2006/, *Bulharština: praktický jazykový průvodce manželů Raeových* /1997/ aj.).

Obdobně jako všechny konverzace tohoto formátu, i nová česko-bulharská a bulharsko-česká konverzace je určena především českým turistům, kteří se rozhodli navštívit Bulharsko, nebo osobám, které uskutečňují svůj první kontakt s bulharojazyčným prostředím na základní každodenní komunikativní úrovni; těm pak slouží k zjednodušení kontaktů a k orientaci v každodenních situacích. Důraz je kladen na aktivní praktickou komunikaci, přitom publikace se snaží o maximální přehlednost. Nová konverzace obsahuje 2600 vět a frází, které jsou strukturovány tematicky, 1600 slov a slovních spojení v jednotlivých tematických okruzích, 6000 hesel ve slovníčku připojeném na konci konverzace, různá doporučení praktického charakteru, která pomáhají cizinci k pochopení místní mentality a každodenního běžného života, užitečné přílohy – např. praktické informace pro turisty ohledně městské, meziměstské a mezinárodní dopravy (ačkoliv zarážející je, že u leteckých společností, které provozují pravidelné linky do Sofie, není uveden český národní dopravce České aerolinie – viz str. 306 – a také třeba tvrzení na str. 311, že se domluvíte celkem dobře rusky, hůře nebo špatně německy, málo a špatně anglicky, třebaže na začátku konverzace se – dodejme že správně – uvádí, že nejrozšířenějším cizím jazykem používaným v Bulharsku je právě angličtina), údaje o nejzajímavějších bulharských pamětihodnostech, narazíme i na odkazy k nalezení ubytování, informace o nakupování, lékařské péči poskytované cizincům atd. – konverzace obsahuje v kostce vše podstatné, co by turista mohl využít.

Základní část je rozdělena do několika tematických okruhů: *Čísla, Všeobecné výrazy, Určování času, Barvy a rozměry, Veřejné nápisy, Cestování,*

Ubytování, Stravování, Na dovolené, Sport a volný čas, Nakupování, Nouzové situace, Bydlení, Rodina, Práce a brigáda, Komunikace. To, co odlišuje právě tuto konverzaci od obdobných publikací, je mimořádně rozsáhlý jazykový materiál, který autoři vměstnali do každého jednotlivého sémantického pole ve snaze o maximální obsazení a vyčerpání daného tématu a o nalezení „odpovědi pro každou situaci“. Kromě frází ze standardních komunikativních situací autoři po každém podtématu připravili i malý slovníček, přitom slova z něho se dají úspěšně začlenit do výše uvedených frází. Autoři přitom uvádějí nejen slova s nejvyšší frekvencí výskytu, ale snaží se o to, aby se tematicky obsáhl co největší rozsah slov, a tak se tyto slovníčky často mění ve specializované terminologické minilexikony (např. výrazy spojené se sportovní tematikou v celé kapitole *Sport*, technická terminologie v podkapitole *U počítače* nebo výrazy z kapitoly *Nouzové situace*), jejichž význam spočívá mj. v tom, že většina slovních výrazů v nich obsažených v dosud vydaných slovnících chybí. Za pozornost stojí detailní zpracování lexika v kapitole *Na dovolené*, podkapitola *Flirtování* s hovorovým až slangovým výrazivem. Celkově by se dalo říct, že objem uvedených frází a slov přesahuje očekávání daná kapesním formátem vydání. Autorům příručky se přitom podařilo uvést přes-

v naprosté většině případů
 ný překlad slov, slovních spo-
 jení či frází, anebo úspěšně
 našli vhodný funkční ekvi-
 valent (třeba u frazeologi-
 zovaných slovních spojení
 – př. na str. 174: *Je to celý*
tatínek – Кожата е одрал
на баща си).

Totéž lze říct rovněž o
 česko-bulharském a bul-
 harsko-českém slovníč-
 ku – jejich objem v do-
 statečné míře odpovídá
 potřebám a požadav-
 kům uživatelů konver-
 zace. Autorský kolektiv
 podává ve stručnosti
 i přehled bulharské
 mluvnice (základní
 charakteristické rysy
 bulharského jazyka z
 morfologického hle-
 diská), výklad má

spíše informativní charakter, nedá se použít jako příručka pro samouky (což také přirozeně není cílem takového typu publikace).

Autoři se rozhodli zajímavým způsobem zaznamenávat bulharský zvuk [Б] v latince – pro jeho grafické zobrazení při transkripci bulharské výslovnosti vybrali znak Θ, takže např. česká otázka (str. 45) *Kde to mám podepsat?* je do bulharštiny přeložena jako *Къде да се подпиша?* s následující transkripcí: *KΘde da se potpišΘ?*

Za jeden z mála nedostatků považují místy patrný vliv českého originálu na bulharský překlad na větné úrovni, hlavně pokud jde o slovosled (např. na str. 158: *Platí se tu za recept?* – *Плаща ли се тук за рецепта?*, správně *Тук плаща ли се за рецепта?*, na str. 140: *Kde je tady drogerie?* – *Къде има тука дрогерия?*, lépe *Тук има ли дрогерия?*) a příliš časté používání kondicionálu (např. na str. 150: *Je tady (v okolí) někdo, kdo by mi to pomohl opravit?* – *Има ли тука (наоколо) някого/някой, който би ми помогнал да оправя това?*, nebo na str. 168: *Měl bych se oholit.* – *Би трябвало да се избръсна.*). Použití tvarů podmiňovacího způsobu není samozřejmě chybné, ale v současném bulharském jazyce, zvláště při každodenní komunikaci, je přirozenější použít jiné konstrukce, jako třeba *...който да ми помогне...*, *трябва да се избръсна* apod.

I přes výborné zpracování téměř všech tematických okruhů jsou přece jen některé, v nichž nacházíme jisté nepřesnosti: např. kapitola *Nakupování*, především pak pojmenování oblečení (např. na str. 143 *bokovky* jsou přeloženy jako *дълъг панталон*, přitom správný překlad je *панталон с ниска талия*, *kalhotky* jsou přeloženy jako *дамски долни гаицички*, *пликчета*, přitom výraz *пликчета* se nepoužívá, autoři vynechali nejpoužívanější slovo *бикини*, apod.)

Zarážející je též strategie nakladatelství Lingea neuvádět jména členů autorského kolektivu; veškerou odpovědnost za výsledek tak nese výhradně Lingea, což také znamená, že na ni spadne – do značné míry neoprávněně – veškerá kritika v případě nepodařené publikace, ale na druhou stranu i to, že „slízne veškerou smetanu“ – opět neoprávněně – v případě pozitivního hodnocení. Tato „industrializace“ jazykových příruček projevující se mj. jejich autorskou anonymizací podle našeho názoru není strategie, kterou bychom jako odborníci-jazykovědci měli podporovat.

Na závěr můžeme konstatovat, že na českém trhu se objevila kvalitní česko-bulharská konverzační příručka, která pokračuje v mnohaleté lexikografické tradici bulharské a české jazykovědy. Tato konverzace příjemně překvapí dobře zpracovaným a systematizovaným jazykovým materiálem, zcela jistě poslouží českému turistovi, ale bude užitečná i pro každého, kdo se rozhodne seznámit se s bulharštinou a Bulharskem, studenty bulharštiny a bulharistiky (popř. balkanistiky) na českých univerzitách nevyjímaje.